

4. SEKCIÓ

INTÉZMÉNYEK, KUTATÁSOK A KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓD TERÉN

szekcióvezető: Dr. Szilágyi Barnabás
DEGYGYK, Gyógypedagógia Intézet
Helyszín: Régi Kollégium II.emelet, 19-es terem

Idő	Előadó	Az előadás címe
14 ⁰⁰ - 14 ¹⁵	Bódvai Viktorné	Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek nevelésének - oktatásának egy lehetséges modellje az eltérő tantervű általános iskolában
14 ¹⁵ - 14 ³⁰	Dr. Bernáth Krisztina Dr. Pásztor Rita	A speciális oktatás intézményi háttere Bihar megyében
14 ³⁰ - 14 ⁴⁵	Dr. Ceglédi Tímea	Hátrányos helyzetű tehetségek útja a felsőoktatásban. Szülői tényezők a reziliencia ígérete mögött
14 ⁴⁵ - 15 ⁰⁰	Hegedűs Roland	Hátrányos helyzetű óvodák nehézségei
15 ⁰⁰ - 15 ¹⁵	Kovács Edina Bihari Zsanett	Nyitottak-e a leendő pedagógusok az inkluzív nevelésre? A Debreceni Egyetem pedagógus hallgatóinak vizsgálata.
15 ¹⁵ - 15 ³⁰	Dr. Laki Ildikó	Az Egyenlő Bánásmód Hatósága fogyatékos ügyei 2005-2018 között
15 ³⁰ - 15 ⁴⁵	Dr. Puskás Cristian	Viselkedészavarral élő kamaszok szerhasználatának kialakulási modellje
15 ⁴⁵ - 16 ⁰⁰	Dr. Szilágyi Barnabás	Differenciált fejlesztés óvodás gyermekeknél számítógépes támogatottsággal

AUTIZMUS SPEKTRUMZAVARRAL ÉLŐ GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK-OKTATÁSÁNAK EGY LEHETSÉGES MODELLJE AZ ELTÉRŐ TANTERVŰ ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN

BÓDVAI Viktorné

Csillagfürt Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelést-Oktatást Végző Iskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Ózd (Magyarország)

e-mail: csillagfurtegyemi@gmail.com

Iskolánk a Csillagfürt Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelést- Oktatást Végző Iskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Kazinbarcikai Tagintézménye, illetve 2018 szeptemberéig annak jogelődje, a 2013-14-es tanévtől kezdődően működtet speciális csoportot autista gyermekek számára. Az előadás az elmélet és gyakorlat egységében kívánja bemutatni a csoport működését. Az autizmus spektrumzavar jellemzőinek, a gyermekek különleges nevelési-oktatási szükségleteinek rövid ismertetése után, modellt ad az iskolai ellátás egy lehetséges módjára, megmutatja a fejlesztés egy lehetséges útját. Az előadás: 1) betekintést nyújt a tananyag tervezés, szervezés, az ellenőrzés, mérés értékelés helyileg alkalmazott speciális formájába; az egyéni fejlesztési tervek és a pedagógiai célú rehabilitáció tervezésébe. 2) Példát ad arra, hogy az autizmus specifikus terápiás környezet kialakítása nem feltétlenül bonyolult, költséges és nehezen érhető, hanem könnyen elkészíthető eszközök, egyszerűen alkalmazható technikák gyűjteménye. 3) Bemutat olyan módszereket és eszközöket, amelyekkel létrehozható a tanulók szükségleteihez igazított, adaptált érhető, biztonságos és bejósolható személyi, tárgyi és kommunikációs környezet. 4) Megismertet a kortárs közösségbe illesztés néhány lehetőségével. 5) Rávilágít a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartás fontosságára. Az otthoni elvárások, aktuális problémák, egyéni elvárások megismerésének szükségességére. 6) Megmutatja a pedagógusok által birtokolt elméleti tudás, gyakorlati alkalmazásának nehézségeit is. A különleges szemlélet átadásának akadályait. A személyi és tárgyi feltételek által szabott korlátokat. 7) Megismertet azzal a látásmóddal, melyben az autista gyermek már nem bezárt és megközelíthetetlen, hanem jól fejleszhető, szerethető és együttműködésre képes.

A SPECIÁLIS OKTATÁS INTÉZMÉNYRENDSZERE BIHAR MEGYÉBEN

BERNÁTH Krisztina (PhD)

Nagyvárad Emanuel Egyetem, Nagyvárad (Románia)

e-mail: krisztina.bernath@emanuel.ro

PÁSZTOR Rita (PhD)

Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad (Románia)

e-mail: ritapasztor@gmail.com

Az oktatáshoz való jogot Románia Alkotmánya minden állampolgár számára garantálja, ennek gyakorlati megvalósulása azonban a különleges bánásmódot igénylő diákok számára nem zökkenőmentes. Ezt igazolja az a két kutatás is, melyet a Bihar megyei speciális oktatási intézményekben végeztünk 2016 és 2017 decemberében több módszer alkalmazásával, annak érdekében, hogy az intézményrendszer helyzetéről és a célcsoport szükségleteiről aktuális képet

kaphassunk. Felmértük az iskolahálózat infrastrukturális adottságait, kérdőívet alkalmaztunk a pedagógusok és a kisegítő személyzet (N= 314), valamint az intézményrendszer keretei között tanuló diákok szüleinek körében (N=218). A válaszokból arra derül fény, hogy a jelenleg alkalmazott szociálpolitikák nem képesek kiegyenlíteni a társadalmi egyenlőtlenségeket, hatásuk messzemenően elmarad a szükségletektől.

Az előadás keretében ezen eredményeket szeretnénk bemutatni az empirikus adatokon keresztül, bemutatva a Bihar megyei különleges bánásmódot igénylő diákok helyzetét, kitérve a rendszer által nyújtott infrastruktúra vizsgálatára és a mozgósított anyagi- és humán erőforrások helyzetére is. A kutatási eredmények az érintettek szemszögéből mutatják be ezen speciális oktatási szegmens helyzetét, de ugyanakkor rámutatnak a problémák strukturális meghatározottságára is, elősegítve a megértést és a hatékonyabb stratégiai tervek kidolgozását.

Kulcsszavak: egyenlőtlenségek, speciális oktatás, szükségletfelmérés, Bihar megye

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TEHETSÉGEK ÚTJA A FELSŐOKTATÁSBAN. SZÜLŐI TÉNYEZŐK A REZILIENCIA ÍGÉRETE MÖGÖTT

CEGLÉDI Tímea (PhD)

DE-BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet, DE CHERD-Hungary (Magyarország)

e-mail: t.cegledi@gmail.com

Elemzésünk középpontjában olyan hallgatók állnak, akik társadalmi hátrányaik ellenére sikeresen túljutottak az oktatási rendszer felsőoktatás előtti szelekciós mérföldkövein. Őket reziliensigéretnek nevezzük. Az egyik fontos kérdés, amire választ keresünk, hogy a hátrányaik ellenére sikeres belépők (a reziliensigéret) minek köszönhetik, hogy átlépheték a társadalmi hovatartozásuk által kijelölt pályautat határait. Előadásunkban a szülői tényezőket mutatjuk be részletesen. Az iskolai pályafutás mezsgyéi kijelölésében a társadalmi háttérnek nagyon erős, de nem átírhatatlan szerepe van. Előadásunkban ennek a pályafutásnak a felsőoktatásba való belépés előtti időszakát mutatjuk be. Csak olyan hallgatókat vizsgálhatunk, akik bekerültek a felsőoktatásba, így az abból való kimaradás mögötti társadalmi tényezőkről csak közvetett információink lehetnek.

Előadásunkban három regionális felsőoktatási intézmény hallgatói kérdőíves adatait elemezzük (N=1295, 2012). A reziliensigéretet és kontrollcsoportjaikat két változó csoport metszetében azonosítottuk: társadalmi háttér és bemeneti eredményesség. Hiánypótlás, dichotomizálás, indexképzés és sztenderdiázálás után klaszterelemzést hajtottunk végre, amelynek eredményeként négy csoportot azonosíthatunk: reziliensigéret (alacsony társadalmi háttér, magas bemeneti eredményesség), sodródók (alacsony társadalmi háttér, alacsony bemeneti eredményesség), nyertesek (magas társadalmi háttér, magas bemeneti eredményesség) és közömbös-tékozlók (magas társadalmi háttér, alacsony bemeneti eredményesség). Faktoranalízist alkalmazva tártuk fel a családi útravaló egyik elemének, a családon belüli társadalmi tőkének egy „általános” és egy „értelmiségi törődést” tömörítő faktorát, amelyeket varianciaanalízis segítségével hasonlítottunk össze a reziliensigéret és a három kontrollcsoport között. A családszerkezetet és a szülők olvasási szokásait keresztábrákat alkalmazva vetettük össze a négy csoport mentén (a Chi-négyzet és az Adjusted Standardized Residual értékeit figyelembe véve).

Elemzésünk tanulsága, hogy az értelmiségi szülői törődés alacsonyabb fokával kell számolnunk a reziliensigéretet esetén a két jó háttérű csoporthoz képest, ami a hallgatóévek fejlődési ívére is rányomja bélyegét. A családból hiányzó értelmiségi útravaló fontos mögöttese lehet a reziliensigéretet felsőoktatási kudarcainak és az egyetemeken/főiskolákon elérhető potenciális kompenzáló tényezők hatástalanságának.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ ÓVODÁK NEHÉZSÉGEI

HEGEDŰS Roland

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar (Magyarország)

e-mail: hegedusroland1989@gmail.com

Heckman (2006) szerint minél korábban történik a pénzügyi befektetés a gyermekek oktatásába, annál nagyobb a megtérülése. Ezek a gondolatok kapcsolatban állnak Bernstein (1973) kidolgozott és korlátozott nyelvi kód megállapításaival, mert a hátrányos helyzetű gyermekek esetében még fontosabb, hogy minél előbb kerüljenek be az oktatási rendszerbe, így hamarabb elsajátíthatják a társadalom szabályait. A hátrányos helyzet meghatározása nemzetközi kontextusban sokféle fogalmat foglal magába (OECD 2017), ezért mi kutatásunkban a magyar törvényi rendszer szerinti hátrányos helyzet fogalmat használjuk.

Kutatásunk első részében vizsgáltuk, hogy 2013 és 2017 között, milyen változások történtek a hátrányos helyzetű óvodások számában, valamint azt is, hogy mennyi az egy óvodapedagógusra jutó gyermekek száma. Az idősoros vizsgálatok mellett vizsgáljuk a területi különbségeket is a hátrányos helyzetű gyermekek arányaiban. A kutatásunk második részében egy magas hátrányos helyzetű térségben végeztünk interjú vizsgálatot.

Az idősoros adatokat az Oktatási Hivataltól kaptuk, melyeket SPSS programban elemeztünk, a területi adatokat pedig MapInfo program segítségével térképen ábráztuk járási szinten. Az interjú során három óvoda négy óvodapedagógusával és a pedagógiai szakszolgálat vezetőjével készítettünk. Vizsgálatunkban kitértünk arra, hogy milyen nehézségeik adódnak a hátrányos helyzetű gyerekekkel, milyen hátrányaik vannak az óvodán belül, valamint arra is, hogy milyen a gyógypedagógiai ellátása az óvodáknak.

Eredményeink azt mutatják, hogy a kiindulási évünktől kezdve folyamatos csökkenés volt megfigyelhető a hátrányos helyzetűek számában és arányában. Területileg a Dél-Dunántúl régióban, valamint az északkeleti régióban kiemelkedően magas az arányuk. A pedagógusok kiemelték, hogy a gyerekeknek teljesen más a szokásrendszerük, valamint a mindennapi tapasztalataik, így az alapvető dolgok megtanításával kell kezdeni (WC használat stb.) a felzárkóztatásukat. A pedagógusok kiemelték, hogy minden nehézség ellenére, szeretik csinálni munkájukat, mert a gyerekek érdekeiért szállnak harcba. A gyógypedagógusi ellátás akadozik az óvodákban, mérlegelni kell, hogy melyik gyerekeknek szükséges már fejlesztést nyújtani és ki „ér még rá”.

NYITOTTAK-E A LEENDŐ PEDAGÓGUSOK AZ INKLUZÍV NEVELÉSRE? A DEBRECENI EGYETEM PEDAGÓGUS HALLGATÓINAK VIZSGÁLATA.

KOVÁCS Edina*

BIHARI Zsanett

Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar (Magyarország)

e-mail*: kovacs.edina.12@gmail.com

A speciális nevelési igényű gyermekek hatékony fejlesztésének része egy méltányosabb, az inklúziót elősegítő köznevelési rendszer megteremtése. A befogadó intézménnyé alakításnak számos feltétele van, például a megfelelő környezet létrehozása, de a kutatások többsége azt mutatja, hogy a legfontosabb tényező a pedagógusok felkészültsége, befogadó attitűdjének megléte (Alghazo et al., 2003; Réthyné, 2002; Szabó, 2016; Torda és Perlusz, 2010). A pedagógusokat vizsgáló kutatások a speciális szakismeret, a gyakorlati tapasztalat és az intézménytípus esetében igazolták, hogy ezek szignifikáns hatással vannak a pedagógusok befogadó attitűdjére. Egy, a pedagógushallgatókat vizsgáló kutatás arra mutatott rá, hogy a hallgatók általánosságban negatív

attitűddel rendelkeznek, és azok a személyes tapasztalatok, amelyek nem reflektáltak, ezt a negatív attitűdöt sem befolyásolják (Alghazo et al., 2003).

Jelen kutatásunk a Debreceni Egyetem pedagógushallgatóit vizsgálja. A kutatás kvantitatív, a hallgatókat valószínűségi mintavétellel választjuk ki. A lekérdezés jelenleg zajlik: azt tervezzük, hogy óvodapedagógus, valamint tanárképzésben részt vevő hallgatókat is megkérdezzük, hogy lássuk, a képzéstípusok különbsége okoz-e valamilyen szignifikáns eltérést az együttnevelés iránti attitűdben. Az attitűd mérésére az Attitudes Towards Disabled Persons (ATDP) skálát használjuk, amelyet 1970-ben fejlesztettek ki, és amelyet a fent hivatkozott, hallgatókat vizsgáló kutatás során is használtak. Emellett rákérdezzük a személyes és a szakmai ismeretekre, a pálya iránti elkötelezettségre, és megvizsgáljuk, ezek befolyásolják-e a fogyatékossgal élő gyermekek nevelése iránti nyitottságot. A korábbi kutatások eredményei alapján feltételezzük, hogy elsősorban a képzés során szerzett, gyakorlati jellegű tapasztalat járul hozzá az együttnevelés iránti nyitottsághoz, míg az ismeretek hiánya a negatív attitűdöket erősíti. A konferencián tervezzük az eredmények bemutatását is.

AZ EGYENLŐ BÁNÁSMÓD HATÓSÁGA FOGYATÉKOS ÜGYEI 2005-2018 KÖZÖTT

LAKI Ildikó (PhD)

Szegedi Tudományegyetem ETSZK (Magyarország)

e-mail: b.laki.ildiko@gmail.com

Előadásomban a 2000-es évek elején létrejött Egyenlő Bánásmód Hatóságának (későbbiekben EBH) fogyatékosügyeit kívánom bemutatni, értékelni. A fogyatékossgal élő emberek az ezredforduló után egyre inkább a társadalom reflektorfényébe kerültek, mely egy normalizált társadalomban természetesen elengedhetetlen. Számos egyéni és csoportos sérelemmel, társadalmi integrációjuk veszélyeztető tettel, illetve cselekedettel találkozva, érintkezve olyan lehetőség teremődött e csoport számára is, mely a demokratikus társadalomban alapként szolgál.

Az EBH, mint hatóság köteles eljárni mindazon ügyekben, mely a társadalom sérülékeny csoportjait valamilyen módon érinti. Az elmúlt években, évtizedben egyre több jogeset jelent meg a hatóságnál, melyek többféleképpen értelmezhetőek. A jelen előadás két (meghatározott) elv mentén mutatja be és értékeli az eseteket. Így a diszkrimináció területe, a diszkrimináció típusa. Mindezek mellett a érzékeltetésre kerül a társadalmi kontextus, a jogi környezet, valamint azok a komplex változások, amelyek a fogyatékossgal élő emberek mindennapjait teljes körűen érintik.

Az előadás legfőbb célja, hogy egy vonalat mutasson be a hivatal ügyeinek köréről, a megoldási stratégiákról.

VISELKEDÉSZAVARRAL ÉLŐ KAMASZOK SZERHASZNÁLATÁNAK KIALAKULÁSI MODELLJE

Dr. PUSKÁS Cristian

Kolozsvári Orvostudományi és Gyógyszerészeti Egyetem, Idegtudományok Tanszék, Kolozsvár (Románia)

e-mail: dr.pcristian@gmail.com

A kamaszok körében jelentkező viselkedészavar a jelenkori társadalomban egy jelentős közegészségügyi probléma egyrészt ezen kamaszok a környezetükre gyakorolt hatása miatt, másrészt a különböző társuló pszichés zavarok megnövekedett kialakulási rátájának köszönhetően. A szerhasználat ezen kamaszok körében jelentős mértékben megnövekedett, amely pszichopatológia kialakulásában jelentős szerepet játszik a nevelési háttér. *A kutatás célja:* összefüggés igazolása a viselkedészavarral élő kamaszoknál jelentkező szerhasználat és a kognitív-nevelési közegük közt. A központi feltevés szerint szoros kapcsolat létezik a kamasz kognitív-nevelési környezete és a szerhasználat kialakulása közt. A második feltevés szerint összefüggés van a kamasz tanulmányi előmenetele, illetve iskolázottsága és a szerhasználat kialakulása közt. A harmadik feltevés szerint kimutatható összefüggés tapasztalható a szülők iskolázottsága és a viselkedészavarral élő kamasznál jelentkező szerhasználat közt. *Anyag és módszer:* A kutatásban résztvett 96 páciens a Kolozsvári Gyermekek- és Ifjúságpszichiátria és Addiktológia Klinika betegei közül került ki, 46 beteg, amelynél nem azonosítottunk szerhasználatot és 50 kamasz szerhasználatot, az életkoruk 12-18 év közötti, amelyek kórházi ellátásban részesültek. 2017 június 1. és 2018 május 31. között, viselkedészavarral diagnosztizálva. A kutatáshoz szükséges adatokat a klinika kórlapjaiból szereztük meg és magukban foglalták a szerhasználat jelenlétét vagy hiányát, a kamasz kognitív fejlettségi szintjét, a kamasz iskolázottságát és tanulmányi előmenetelét, a szülők iskolázottságát és családi állapotát, valamint a szociális közeget. *Eredmények:* Az adatok statisztikai vizsgálatát követően megnevezhetjük a kamasz kognitív fejlettségi szintjét, mint a legjelentősebb rizikófaktort a szerhasználat kialakulásában. *Következtetés:* Kutatásunk kimutatja, hogy a viselkedészavarral élő kamaszok esetében számottevően nagyobb jelentőséggel bírnak azok a tényezők, melyek közvetlenül az illető személyre hatnak (intelligenciaszint, szociális környezet), mint azok amelyek indirekt módon érintik őket (szülők iskolázottsága, vagy szakmai előmenetele, családi háttér).